

Н. М. КЛИМОВИЧ*

НОВЕ НАДХОДЖЕННЯ ДО АРХІВНОЇ СКАРБНИЦІ

Ярослав Зайшлий.

Поповнення Національного архівного фонду залишається одним із найважливіших завдань, які стоять перед архівістами. Здійснюється цей процес за рахунок передавання документів установами, організаціями і приватними особами, а також – так званого ініціативного комплектування, коли ініціатором розшуку документів і передавання їх на постійне зберігання до архіву виступає сама архівна установа.

2010 рік для Центрального державного кінофотофоноархіву України імені Г. С. Пшеничного (далі – ЦДКФФА України) відзначився низкою цінних надбань.

Серед них варто відзначити надходження від продюсера української радіопрограми СНІН у м. Оттава (Канада) Ірени Белл. 21 серпня 2010 р. нею був переданий до архіву компакт-диск зі світлинами із сімейного архіву її батька – інженера Ярослава Зайшлого.

Постать Я. Зайшлого, активного ініціатора і пропагандиста кооперативного руху на території Західної України, довгий час була невідомою пересічним українцям. Лише у 1990-х роках його внесок у розвиток сільськогосподарського виробництва, підняття рівня самосвідомості українського населення західноукраїнських земель у 1930-х рр. були належним чином оцінені.

Уродженець с. Химчин Косівського району Івано-Франківської області Я. Зайшлий закінчив Коломийську гімназію та здобув фах агронома у Ягеллонському університеті (м. Краків, Польща). Усі сили і час він присвячував роботі в об'єднанні "Сільський господар", організації

---

* *Климович Наталія Миколаївна* – завідувач сектору публікації документів Центрального державного кінофотофоноархіву імені Г. С. Пшеничного.

Ярослав і Ольга Зайшлиї.

навчальних курсів та читанню лекцій для сільського населення. Основним осередком навчального процесу стала школа у с. Коршів (Коломийський район Івано-Франківської області), де відбувались заняття “Хліборобського Вишколу Молоді”. Фундатором школи був митрополит Андрій Шептицький, який, викупивши землю і маєток, подарував його приміщення товариству “Сільський господар”. Згодом Я. Зайшлий став виконавчим директором товариства по Західній Україні з центральною конторою у Львові.

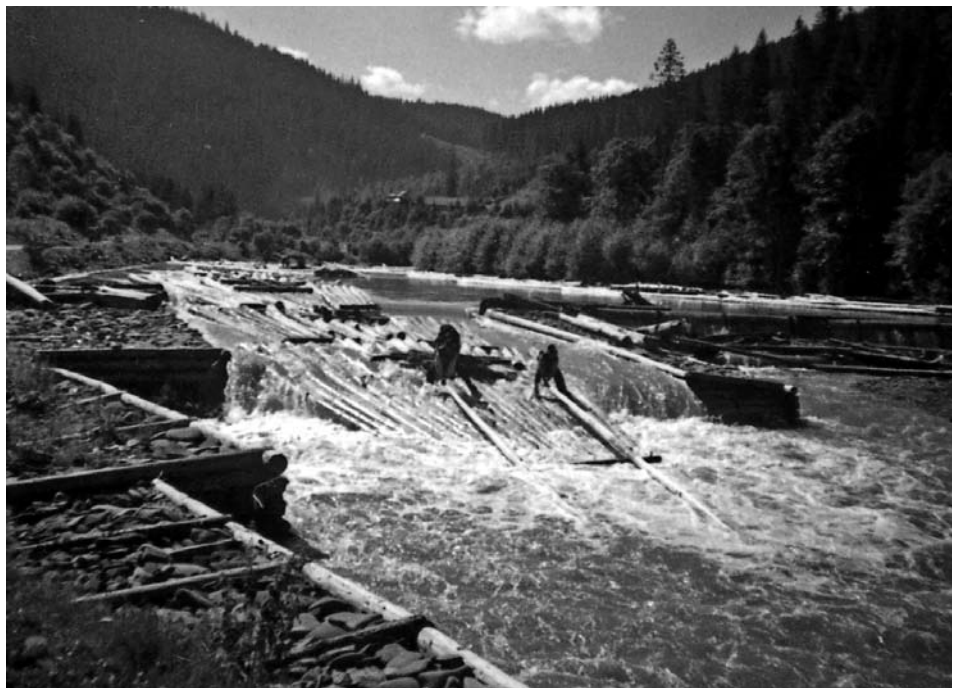
У 1939 р., після ліквідації товариства, його діяльність була переведена на територію Засяння, Лемківщині, Підляшшя і Холмщини. Я. Зайшлий виконував обов’язки директора “Сільського господаря” у Кракові, до 1944 р. – директора Централі Крайового товариства у Львові. Історію та досвід діяльності товариства Я. Зайшлий виклав у низці публікацій, перебуваючи в еміграції у Канаді.

Про різнобічність інтересів Я. Зайшлого свідчать його захоплення малярством, керамікою, фотографією. Він залишив по собі колекцію фотодокументів, що висвітлюють діяльність товариства “Сільський господар”, життя і побут жителів Коломийщини і Гуцульщини 1930-х рр.

Серед переданих до архіву є світлини із сімейних архівів родин Зайшлих та Нагірних, фото самого Ярослава Зайшлого та його дружини Ольги Нагірної, їхньої дочки Ірени. Серед документів – фотографії

Коломия [1937 р.].

Сплавляння лісу. Карпати [1938–1939 рр.].

Товариство “Сільський господар” у с. Коршів [1937 р.].

“Хліборобський Вишкіл Молоді” при товаристві “Сільський господар”
у с. Балинці, 20 березня 1938 р.

періоду навчання у Я. Зайшлого у Кракові, на яких зображені українські студенти.

Низка фотографій містить інформацію про діяльність товариства “Сільський господар”, його гуртків у м. Чорткові (Тернопільська область), с. Балинці, Коршів (Снятинський та Коломийській райони Івано-Франківської області) у 1930–1940-х рр. Тут подано також групові фото керівників та членів організації. На світлинах зафіксовано жанрові сцени з життя сільського населення, урочисті заходи та свята, церковні відправи, сплавлення лісу карпатськими річками, випас худоби тощо.

Окремо можна виділити цикл фотоетюдів, на яких зображено українські села, карпатські краєвиди, види м. Коломия, відзняті під час подорожей та роботи у сільських філіях товариства. Автором більшої частини світлин, датованих 1930-ми рр. на території Коломиї є сам Я. Зайшлий.

Архів висловлює подяку пані Ірені Белл за передані світлини, що мають історичну та етнографічну цінність. Невдовзі до ЦДКФФА України будуть надіслані оригінали документів у вигляді негативів, які стануть вагомим внеском до Національного архівного фонду.